

forgalomba hozott sorozata, amely az egész világirodalmat felölelte. 1867-ben indította meg Anton Philipp Reclam ezt a híres sorozatot *Universal Bibliothek* címen. Goethe Faustjával kezdte a sort, s több mint 7000 füzet jelent meg belőle. Ezt az ötletet kamatoztatta a Franklin Társulat, amikor megindította az *Olcso Könyvtár* füzetit. Nagy kelendőségnek örvendő sorozat volt, és megbecsülhetetlen szolgálatot tett az irodalmi műveltség terjesztésének. A Singer és Wolfner-cég hasonló céllal indította el az *Egyetemes Regénytár* köteteit. Ebből is megjelent mintegy 600 kötet.

Állandó törekvésük volt a múlt századi kiadóknak, hogy a kiválóbb írókat szerződésekkel vállalatukhoz kössék, s minden munkájukra előjogot biztosítsanak.

Írók és kiadók tartós szövetkezésére jó példa a Cotta-cég kapcsolata Schillerrel és Goethevel. Magyar vonatkozásban utalunk Jókai és Heckenast, s méginkább Mikszáth és a Révai-cég kapcsolatára. Íróra és kiadóra nézve egyaránt előnyösnek bizonyultak az ilyen szoros összeköttetések, s a mi századunkban ez a gyakorlat még általánosabbá vált.

Sok nagy vállalkozókedvtől fűtött kiadó működött a múlt században. Pezsgő életet teremtettek a könyvkiadás terén. Amint azonban a kiadóvállalatok átcsúsztak a részvénytársaságok kezére, egyre személytelenebbé vált a kapcsolat írók és kiadók között. A haszonra törés pedig mind nyiltabbán és erőteljesebben rányomta bélyegét a kiadók működésére.

Kéki Béla

A községi népkönyvtárak első terve

1849 után egészen 1855-ig nem volt olyan esemény, mely annyira lázba, sőt viharzásba hozta volna a magyar életet, mint Vörösmarty Mihály halála. A költő halála alkalmából vetették fel először a községi népkönyvtárak gondolatát.

Vörösmarty temetése után az országos gyűjtésterv során vetődött fel annak gondolata, hogy 2000 községi könyvtárt létesítsenek az országban, melynek alapításához, mint legelső kötetek, Vörösmarty műveinek új kiadásai járultak volna. A hírlapok, elsősorban a Bécsben megjelenő Magyar Sajtó írt erről a tervről, melyet azután egy „bizalmas” rendőrségi jelentés azzal jellemez, hogy ezeknek a könyveknek szelleme országszerte felélesztené a patrióta klubok, a védegyletek szellemét, ez lenne 2000 katonája a szellem nemzeti milíciájának és ez akadályozná a központi nagy Habsburg birodalom újjáteremtését.

A Vörösmarty halála után árvái számára tervezett országos gyűjtést sem engedélyezték akként, ahogyan a beadványban

azt kérelmezték. Azért nem járultak ehhez hozzá, mert, mint a rendőrségi iratokból kiderül, Vörösmarty nemcsak, hogy résztvett a debreceni „illegális” rebellis országgyűlés ülésein, hanem a költő megszavazta a Madarász—Pálóczi-féle indítványt a Hadi Főtanoda törvényjavaslatának tárgyalása alkalmával, mely szerint a katonai főiskolán nem lett volna rendszeres vallásoktatás, az erkölcs tanár pedig polgári állású tanár adta volna elő. Nem engedélyezte a császári kormányzás határozata azt sem, hogy Vörösmarty hátramaradtjainak javára emlékünnepeleket tartsanak és tilos lett mindezekről, így a népkönyvtárak ügyéről is később mindennemű hírlapi közlés is.

A Vörösmarty-család számára mégis, magánúton, levelezgetéssel összegyűlt mintegy százezer forint. Azok a szerkesztők pedig, akik a tilalom ellenére Vörösmarty-cikket írtak, hivatalos intében részesültek és nem sokkal rá, később ezt rótták fel bűnükül, amikor újságjaik eléről eltávolították őket. (N. Gy.)

Olvasóértekezletet rendezett az V. ker. tanács Királyi Pál utcai Szabó Ervin könyvtára a könyvtár egy éves munkájáról. A könyvtárnak 2957 felnőt és 1140 14 éven aluli olvasója van, az olvasók számához képest kevésnek bizonyult a legutóbbi olvasóértekezlet óta vásárolt 4000 kötet új könyv is. Érdekes megjegyezni, hogy ez egyik dolgozója, Jancovics Klára, főiskolát végzett könyvtáros. 7 éves kora óta olvasója a könyvtárnak. „Nála bebizonyosodott, — írja Barabás Anna leveleznök — hogy a könyvek szeretete az életpálya választásánál is nagy szerepet játszik.”

ÚJÍTÁSOK A MŰSZAKI IRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL

Dombovári Borbála, a Magyar Felvonógyár mérnöke szovjet és német szakkönyvek segítségével az eddigi bronzmennyiség felét használja a felvonókhoz szükséges csigaszerkezetknél és a minőséget is megjavította. A bimetalikus öntés alkalmazásán alapuló újításáért közel 30 000 forintos újítási díjat kap.

Endrédi Dezső, az R. M. művek tervező mérnöke a külföldi folyóiratok felhasználásával meggyorsította a csőfúrás. Az újonnan tervezett gép prototípusa már elkészült. (O. M. K.)